

رهبری و مدیریت سازمان از دیدگاه اسلام

۹۰۲

۴۷۰

نویسندگان :

دکتر محمد نجفی

هادی حکیم شافعی

پیمان یار محمد زاده

سرشناسه: نجفی، محمد، ۱۳۴۰ -

عنوان و نام پدیدآور: رهبری و مدیریت سازمانی از دیدگاه اسلام/ تالیف و ترجمه محمد نجفی، هادی حکیم شفایی، پیمان یارمحمدزاده.

مشخصات نشر: اصفهان: دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی اصفهان، ۱۳۸۷.
مشخصات ظاهری: ۲۴۰ ص.

شابک: 978-964-5242-08-2

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: مدیریت (اسلام)

موضوع: رهبری — جنبه‌های مذهبی — اسلام

شناسه افزوده: حکیم شفایی، هادی، ۱۳۶۰ -

شناسه افزوده: یارمحمدزاده، پیمان، ۱۳۵۹ -

شناسه افزوده: دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی اصفهان

رده بندی کنگره: BP۶۷/۲۳۲/ن ۹۳، ۱۳۸۷

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۶۵۸

شماره کتابشناسی ملی: ۵۹۷۶۴۵۱

نام کتاب: رهبری و مدیریت سازمانی از دیدگاه اسلام

نویسندگان: محمد نجفی - هادی حکیم شفایی - پیمان یارمحمدزاده

ناشر: انتشارات دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

نوبت چاپ: اول - بهار ۱۳۸۸

تعداد صفحات: ۲۴۰

شمارگان: ۵۰۰

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۲۴-۲۰۸-۲

قیمت: ۳۰۰۰ تومان

قطع: وزیری

کلیه حقوق برای دانشگاه علوم پزشکی اصفهان محفوظ است.

آدرس: دانشگاه علوم پزشکی اصفهان - ص.پ. ۳۱۹-۸۱۷۴۵ - تلفن: ۶۷-۶۶-۷۹۲۳۰۳۱۱ - ۳۱۱.

دورنما: ۶۶۸۷۸۹۸-۳۱۱.

مرکز فروش کتاب: ۶۶۸۳۴۰۵-۳۱۱.

شماره ثبت: ۱۸۷۵۱۹۴

تقديم به پیشگاه:

یگانه اسوه عدالت در رهبری،

امام امیر المومنین علی (ع)

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۱۳
اهداف این کتاب.....	۱۷

فصل اول: رهبری

رهبر اسوه.....	۱۹
تمایز میان رهبری، قدرت و اقتدار.....	۱۹
قدرت مقام.....	۲۵
۱- قدرت قانونی (مشروع).....	۲۶
۲- قدرت پاداش یا تشویق و تنبیه.....	۲۶
۳- قدرت مبتنی بر زور.....	۲۹
۴- قدرت اطلاعات.....	۳۱
ویژگی های اطلاعات مطلوب و اثربخش.....	۳۲
الف) کمیت و دقت.....	۳۲
ب) به موقع و به هنگام بودن.....	۳۳
ج) متناسب بودن.....	۳۳
د) مرتبط بودن اطلاعات.....	۳۳
قدرت شخصی.....	۳۴
۱- قدرت تخصص.....	۳۵
۲- قدرت مرجعیت یا جاذبه.....	۳۵
۳- قدرت احترام و اعتبار.....	۳۶
نقش های رهبری از منظر اسلام.....	۳۷

۳۷ خدمتگزار- رهبر

۴۰ ولی - رهبر

فصل دوم: مبانی اخلاقی رهبری اسلامی

۴۵ ایمان توحیدی و ولایی

۴۸ اسلام و تسلیم به خدا

۴۹ تقوی

۵۲ احسان

۵۴ عوامل کلیدی رفتار اسلامی

۵۴ ۱- عدالت

۵۷ ۲- امانت داری

۵۹ ۳- بر و نیکی به خلق

۶۰ ۴- مجاهدت با نفس برای خودسازی

۶۱ ۵- وفای به عهد

فصل سوم: مروری بر ضرورت و اصول مدیریت از منظر اسلام ۶۱

۶۶ ضرورت مدیریت و رهبری از دیدگاه اسلام

۶۹ مروری بر اصول مدیریت اسلامی

۶۹ هماهنگی

۷۱ نظارت

۷۲ اختیار

۷۵ سلسله مراتب

۷۷ تقسیم کار

۷۸ تشویق و تنبیه (بشارت و تهدید)

فصل چهارم: کانون رهبری

۸۱ فرایند رهبری

۸۲ ویژگی های رهبر

۸۲ صداقت

۸۴ کفایت

۸۶ داشتن چشم انداز و آینده نگر بودن

۸۷ دلگرمی دادن

۸۸ استحکام شخصیت

۸۸	صبر.....
۸۹	خضوع.....
۹۰	مهربانی و بلند همتی.....
۹۱	خودشناسی.....
۹۱	تمایل به مشورت.....
۹۳	انصاف و بی طرفی.....
۹۴	تواضع و سادگی.....
۹۶	رهبران خوب، پیروان خوبی هستند.....
۹۶	مسئولیت پذیری.....
۹۷	سبک های رهبری.....
۹۸	ویژگی های پیرو.....
۹۸	تبعیت.....
۱۰۰	پیروی پویا.....
۱۰۰	وحدت.....
۱۰۱	انواع پیروان.....
۱۰۳	ویژگی های موقعیت.....
۱۰۴	روابط رهبر - پیرو.....
۱۰۴	ساختار وظیفه.....
۱۰۴	ویژگی های گروه کاری.....
۱۰۴	جو و خط مشی های سازمان.....
۱۰۵	سطح بلوغ اعضا.....
۱۰۵	پرسشنامه سبک رهبری.....
۱۰۷	پرسشنامه سبک پیروی.....

فصل پنجم: بکارگیری، رشد و سازمان دادن پیروان

۱۱۰	به کارگیری پیروان.....
۱۱۰	دستگیری کردن از همه.....
۱۱۱	پذیرش اعلام تعهد شفاهی دیگران نسبت به اسلام.....
۱۱۱	پذیرش و بخشایش گناهکاران.....
۱۱۲	شر را با خیر دفع کردن.....
۱۱۲	بکارگیری نگرش تدریجی.....

۱۱۴	واگذاری وظایف برحسب توانایی‌های هر فرد
۱۱۵	صبر و فهم
۱۱۵	سبک‌های رهبری بر اساس بلوغ پیروان
۱۱۵	دستوری
۱۱۵	تعلیمی
۱۱۵	حمایتی
۱۱۵	تفویضی
۱۱۵	انواع بلوغ
۱۱۵	بلوغ مذهبی
۱۱۵	بلوغ شغلی
۱۱۵	بلوغ روانی
۱۱۸	سازمان‌دهی پیروان
۱۱۸	۱- چشم انداز و رسالت سازمان را به وضوح بیان کنید
۱۱۹	۲- بیانیه رسالت سازمان خود را با توجه به خدمات داوطلبانه بسط دهید
۱۲۰	۳- منصب‌های داوطلبانه را گسترش دهید
۱۲۱	۴- با ایجاد وظایف بسیار خود را سرگردان نکنید
۱۲۲	۵- هم برای انجام فرایند و هم برای دستیابی به نتیجه پاداش دهید
۱۲۲	۶- فضای سازمانی اسلامی و تعلیمی ایجاد کنید

فصل ششم: رهبر به عنوان مربی یا ناظر

۱۲۳	مربی‌گری چیست؟
۱۲۴	نقش تربیتی مدیر
۱۲۷	نقش‌های یک رهبر اثر گذار
۱۲۸	ایجاد یک جو مناسب
۱۳۰	مهارت‌های کلیدی مربی‌گری
۱۳۰	۱- مهارت‌های مشاهده‌ای
۱۳۰	۲- مهارت‌های تحلیلی
۱۳۱	۳- مهارت‌های تفویض اختیار
۱۳۲	۴- مهارت‌های مصاحبه کردن
۱۳۳	۵- مهارت‌های بازخوردی
۱۳۵	مراحل مربی‌گری

- ۱- آغازگری ۱۳۵
- ۲- پرورش ۱۳۵
- ۳- جدایی ۱۳۵
- ۴- تعریف مجدد ۱۳۵
- مربی‌گری به عنوان تعلیم و خودسازی ۱۳۵

فصل هفتم: رهبری و تفویض اختیار

- مهارت تفویض اختیار خودتان را ارزیابی نمایید ۱۴۰
- مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی ۱۴۱
- موانع تفویض اختیار ۱۴۴
- فرهنگ سازمانی به عنوان مانعی در برابر تفویض اختیار ۱۴۵
- چرا پیروان تمایل چندانی به پذیرفتن مسئولیت‌های جدید ندارند؟ ۱۴۷
- رهنموده‌هایی برای تفویض اختیار ۱۴۸
- شما چگونه به صورت موثر تفویض اختیار می‌کنید؟ ۱۵۶

فصل هشتم: استفاده از چارچوب‌های چندگانه در رهبری

- موقعیت‌های رهبری ۱۶۱
- موقعیت ۱ ۱۶۱
- موقعیت جایگزین ۱ ۱۶۱
- موقعیت ۲ ۱۶۲
- جایگزین موقعیت ۲ ۱۶۳
- موقعیت ۳ ۱۶۳
- موقعیت جایگزین ۳ ۱۶۴
- موقعیت ۴ ۱۶۵
- موقعیت جایگزین ۴ ۱۶۵
- تحلیل موقعیت‌ها ۱۶۶

فصل نهم: مدلی برای رهبری اثربخش

- گام اول: فرآیند را به چالش بکشید ۱۷۰
- گام دوم: ایجاد بینش مشترک ۱۷۰
- خودمحوری ۱۷۲
- کمیود منابع ۱۷۲
- دیدگاه سیستم بسته ۱۷۳

۱۷۴	تفکر گروهی
۱۷۵	گام سوم: توانمند ساختن افراد برای انجام کارها
۱۷۷	گام چهارم: مسیر حرکت را الگوسازی نمائید
۱۷۸	گام پنجم: دلگرمی بدهید
	فصل دهم: توسعه عقلانی: گام اساسی در مدیریت منابع انسانی در اسلام
۱۸۱	نقش تربیتی رهبر سازمان
۱۸۲	توجه به روابط انسانی
۱۸۵	نقش بعد عقلانی در تکوین شخصیت آدمی
۱۸۷	توسعه یافتگی و توسعه نیافتگی عقلانی سازمان
۱۹۰	ویژگیهای سازمانهای عقلانی
۱۹۰	۱- طریقت دنیا و موضوعیت آخرت
۱۹۱	۲- ملازمت خردورزی با معرفت دینی و فعل اخلاقی
۱۹۲	۳- تبدیل سازمان به اجتماع تفکر
۱۹۳	فرایند تفکر
۱۹۴	موضوع تفکر
۱۹۷	زمان و موقعیت تفکر
۱۹۸	آسیب شناسی تفکر
۲۰۲	استفاده از شیوه های آموزشی تحول زا
۲۰۶	خلاصه مطالب
۲۰۸	نتیجه گیری
۲۱۰	منابع
۲۱۷	پیوست ها

پیش‌گفتار

در جهان معاصر، سازمانها رکن اصلی جوامع هستند و شرایط مختلف زمانی و مکانی، و نیز نیازهای گوناگون انسان‌ها، باعث ظهور و گسترش روزافزون آنها شده‌اند. سازمان‌های مختلف تقریباً در تمام شئون زندگی انسان امروزی، از هنگام تولد تا مرگ تأثیرگذار بوده و بدیهی است؛ آنگاه می‌توانند در به انجام رساندن مأموریت‌ها و رسیدن به اهداف خود موفق گردند که مدیرانی توانمند و کارآمد زمام امور آن‌را بدست داشته باشند؛ چرا که «مدیریت» مهم‌ترین عامل در تداوم حیات و استمرار موفقیت سازمان بوده و نقشی بسیار مهم و حیاتی در رشد، بالندگی و پیشرفت سازمان بر عهده دارد.

تأثیر شگرف فرهنگ در مدیریت و فرایند آن باعث شده است که فرایند مدیریت میان فرهنگ‌ها و ملت‌های مختلف جهان متفاوت باشد، مدیریت آمریکایی، ژاپنی و کره‌ای نمونه‌های بارزی هستند که بر اساس فرهنگ بومی آن جوامع پدید آمده و با تکیه بر مجموعه ارزشها، اعتقادات و باورهای خود تا حدودی موفق عمل نموده‌اند. مطالعه کارآمد سازمان‌ها در جامعه ایرانی نیز، مستلزم شناخت فرهنگ ایرانی است. اسلام مولفه اصلی و اصیل فرهنگ ایرانی است که به مثابه عنصر ذاتی در اندیشه و رفتار ایرانی تجلی پیدا می‌کند بنابراین شناخت اسلام و بررسی نسبت آن با علوم انسانی و تبیین قلمروهای مشترک و ویژه هر یک، و نیز بررسی گونه‌های مختلف داد و ستد میان آنها، به عنوان هدفی راهبردی، نقش تعیین‌کننده‌ای در بومی‌سازی علوم انسانی دارد. مدیریت، دستاورد خلاقیت و انضباط فکری بشر است و ظهور آن در حوزه روابط انسانی و تعامل انسانها و کارکرد عمده آن برخورداری فرونتر انسان از سعی و کوشش فرد و جمع است از این رو در آموزه‌های برتر مکتب حیاتبخش اسلام که آئینی با ابعاد اجتماعی و کاربردی است، تبیین جایگاه مدیریت و طرح مباحث آن یک

ضرورت به شمار می‌آید. در علم مدیریت بحث روابط انسانی از مهمترین مسائل به شمار می‌رود، و طبعاً دین مبین اسلام که از مباحث عمده آن تنظیم درست روابط انسان‌هاست، بهترین مطالب و مسائل را در این زمینه بیان داشته است.

یکی از علل ضعف و یا ناکارآمدی مدیریت در سازمانهای ما، تمسک به شیوه‌های مدیریت اعمال شده در غرب است که متناسب با فرهنگ سازمانی ما نبوده و امروزه ضرورت تغییر این شیوه‌های کلیشه‌ای، و جایگزینی آن با اصول و فرهنگ غنی اسلامی با پایه‌ریزی نظامی مناسب برای مدیریت کشور و سازمانها احساس می‌شود. نیم‌نگاهی به چشم انداز وسیع دین و منابع غنی و سرشار آن به ویژه قرآن کریم و سیره پیامبر گرامی اسلام (ع) و ائمه هدی (ع) روشنگر این نکته است که این چشم انداز وسیع و منحصر به فرد، زمینه بکری است که به منظور بنیان نهادن نظام مدیریت مستحکم و کارآمد، باید از آن، بیشتر و بهتر سود جست. نظر به اهمیت جایگاه مدیریت در اسلام و تفکر دینی، چه در سطح کلان، (امت اسلامی) و چه در سطح خرد، (سازمانها)، ایجاب می‌نماید تا صاحب‌نظران مسلمان با تلاش و کوشش خستگی‌ناپذیر عزم خود را در دستیابی به الگوی جامع نظام مدیریت اسلامی جزم نموده و حرکت نظام‌مندی را در این راستا آغاز نمایند.

با توجه به احساس نیاز به تدوین و تالیف کتب متعدد علوم انسانی بر گرفته از منابع اسلامی، بر آن شدیم مباحثی در باب مدیریت سازمان، با مطالعه منابع متعدد علمی موجود فراهم آوریم. در تداوم مطالعات و جستجوی مطالب جدید، از طریق اینترنت به کتاب تدوین شده‌ای با عنوان (Leadership: An Islamic Perspective) تألیف (Rafik I. Beckun & Jamal Badavi) از اساتید دانشگاههای (University of Newada, U.S.A) و (St. Marys University of Canada) برخوردیم که پس از تماس با مولفین و انتشارات (Alamana) موفق به دریافت اصل کتاب از طریق پست شدیم که جا دارد از لطف و حسن نظر ناشر محترم در ارسال کتاب تقدیر و تشکر گردد. با توجه به ضرورت تکمیل محتوای کتاب، با بهره‌گیری از احادیث و روایات ائمه معصومین (ع) تالیفاتی بر تمام فصول کتاب افزوده شده که از خوانندگان محترم تقاضا می‌شود پس از مطالعه، ما را از کاستی‌ها و موارد نامنسجم کتاب آگاه نمایند تا راهنمایی فراروی ما در چاپهای بعدی بوده و بر غنای علمی و اسلامی آن بیفزاید.

این کتاب در قالب ده فصل و با عناوین تعریف رهبری، مبانی اخلاقی رهبری اسلامی، مروری بر ضرورت و اصول مدیریت از منظر اسلام، جایگاه رهبر، بکارگیری، رشد و سازمان دادن پیروان، رهبر به عنوان مربی یا مدرس، رهبری و تفویض اختیار، استفاده از چارچوب‌های چندگانه در رهبری، مدلی برای رهبری اثربخش، و در آخر توسعه عقلانی: گام اساسی در مدیریت منابع انسانی تنظیم گردیده و به عنوان منبع درسی برای دانشجویان رشته مدیریت و نیز دوره‌های خاص مدیریت اسلامی که از سوی نهادها، وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها برگزار میشود، معرفی می‌گردد. علاوه بر موارد فوق، در بخش پیوست‌ها جهت رعایت امانت در استفاده از متن اصلی کتاب و برای افزودن بر غنای اثر، کلیه آیات مورد استفاده در کتاب با ترجمه لاتین نیز آورده شده است که امید است مورد استفاده علاقه‌مندان قرار گیرد.

با آرزوی توفیق: نویسندگان

أَهُمْ يَقْسِمُونَ رَحْمَتَ رَبِّكَ ۗ نَحْنُ قَسَمْنَا بَيْنَهُمْ مَعِيشَتَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ۖ وَرَفَعْنَا
بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِّيَتَّخِذَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ سُلْخًا مُّخْرِيًّا ۖ وَرَحْمَتُ رَبِّكَ خَيْرٌ مِّمَّا

تَجْمَعُونَ ﴿٣٢﴾

آیا آنها باید فضل و رحمت خدای ترا تقسیم کنند (هرگز نباید) در صورتی که ما خود معاش و روزی آنها را در حیات دنیا تقسیم کرده‌ایم و بعضی را بر بعضی برتری داده‌ایم تا بعضی (به ثروت) بعضی دیگر را مسخر خدمت کنند و رحمت خدا از آنچه جمع می‌کنند بهتر است (زخرفه، ۴۳: ۳۲).

اهداف این کتاب

پس از خواندن این کتاب و انجام دادن تمرین‌های ارائه شده باید بتوانید:

- ماهیت و فرایند رهبری را از دیدگاه اسلام درک نمایید.
- ویژگی‌های رهبران اثرگذار به طور اعم و رهبران اسلامی را به طور اخص توصیف کنید.
- روش خود را به عنوان رهبر و پیرو تحلیل کنید.
- بیاموزید که چگونه پیروانان را به طور اسلامی بسیج کرده، سازمان بخشیده و گسترش دهید.
- بیاموزید که به عنوان رهبر چگونه با تعلیم و مشاوره تعهدسازی نمایید.
- بیاموزید که چگونه به طور موثری تفویض اختیار نمایید.

در این کتاب رهبری را از دیدگاه اسلام مورد بررسی قرار خواهیم داد. ویژگی‌های رهبران موفق را شناسایی نموده به منظور فراهم آوردن نمونه‌هایی آموزنده، الگوهای اسلامی را، بر حسب آیات، سیرت پیامبر (ص)، احادیث و روایات واصله از ائمه معصومین (ع) و از تاریخ مورد توافق، توصیف خواهیم نمود. چرا این رهبران آنقدر تأثیرگذار بوده‌اند؟ اولین

پاسخ، تأکید بر کانون رهبری اسلامی است که با اعتقاد راسخ و توکل به خدا، الهام از آیات و روایات اسلامی، به کار بستن دیدگاههای الهی در زمینه رهبری، استعانت از خدا، تأکید بر هدفمندی، صبر و تحمل در مواقع سختی، عدل و انصاف، سعی و تلاش، وجدان کاری، ایثار و فداکاری برای سازمان و در مقابل همکاران، محاسبه و ارزیابی عملکرد کاری در هر روز، توجه به روابط حسنه و برابر بین رهبر و پیروان و همنوا ساختن آن با موقعیت‌های رهبری در سازمان‌های اسلامی است. پاسخ دوم، به نقش‌های رهبران در سازمان‌های اسلامی مربوط است، اما نقشی که اغلب در سازمان‌های اسلامی نادیده گرفته می‌شود: نقش رهبر به عنوان مربی است که در فصل ششم کتاب به تفصیل توضیح داده شده است. رهبران سازمان‌های اسلامی اغلب فراموش می‌کنند که موفقیت سازمان‌هایشان تا حدود زیادی به نحوه استخدام، آموزش و انگیزش داوطلبان بستگی دارد که توجه به آموزه‌های اسلامی می‌تواند زمینه موفقیت آنها را فراهم سازد.

دلیل دیگر تأثیرگذاری بعضی رهبران مسلمان نسبت به دیگران، به توانایی آنها در بکارگیری دیدگاهها یا سبک‌های متعدد مدیریت و رهبری اسلامی در موقعیت‌های متفاوت بستگی دارد. در اینجا با استفاده از یک موقعیت یکسان، چهار قالب یا سبک متفاوت از جمله سبک تلفیقی و اسلامی رهبری ارائه خواهد شد و در نهایت، مدلی تلفیقی از اثرگذاری رهبر در بافت اسلامی را توصیف خواهیم نمود.

منابع :

الف) عربی :

قرآن کریم، ترجمه مهدی الهی قمشه‌ای

نهج البلاغه، ترجمه دشتی.

بحارالانوار، محمد باقر مجلسی. جلد‌های ۷۲، ۱۷، ۲، ۱.

الکلینی، محمد بن یعقوب: الاصول من الکافی.

المجلسی، محمد باقر: بحارالانوار، داراحیاء التراث العربی، بیروت، ۱۹۸۳.

محمّدی الریشهری، محمد: میزان الحکمه، مرکز النشر، تهران.

ب) فارسی :

آقائی فیشانی، تیمور (۱۳۷۷). خلاقیت و نوآوری در انسانها و سازمانها، تهران: انتشارات ترمه، ص ۱۶.

اسحاقی، سید حسین. (۱۳۸۱). سلوک علوی. چاپ اول، قم: چاپخانه دفتر تبلیغات اسلامی.

الوانی، سید مهدی (۱۳۷۲). مدیریت عمومی، تهران: نشرنی.

الوانی، سید مهدی. پیروز. علی آقا، خدمتی، ابوطالب، شفیعی، عباس و بهشتی‌نژاد،

سید محمود. (۱۳۸۴). مدیریت در اسلام. ویراست دوم، قم: انتشارات حوزه و دانشگاه.

انصاری، محمد علی دعائی، حبیب الله و مرتضوی، سید سعید. (۱۳۸۱). مبانی مدیریت اسلامی و

الگوهای آن. چاپ اول، مشهد: انتشارات بیان هدایت نور.

تقوی دامغانی، سید رضا. (۱۳۷۹). نگرشی بر مدیریت اسلامی. چاپ اول، تهران: شرکت چاپ

و نشر بین الملل سازمان تبلیغات اسلامی.

خالقی، سید احمد. (۱۳۸۰). مدیریت ازدیدگاه قرآن و حدیث. چاپ اول، قم: دفتر انتشارات

اسلامی.

رحیمی، عباس. (۱۳۸۳). مدیر موفق. اصفهان: نشر جمال.

رضائیان، علی. (۱۳۸۵). مبانی سازمان و مدیریت. تهران: انتشارات سمت.

سیف، علی اکبر. (۱۳۷۶). روانشناسی پرورشی، تهران: انتشارات آگاه.

طباطبایی، محمدحسین. (۱۳۶۰). المیزان فی تفسیر القرآن، ترجمه محمدباقر موسوی همدانی. قم: دفتر انتشارات اسلامی.

علاقه بند، علی. (۱۳۷۵). مدیریت عمومی. تهران: نشر روان.

قرائتی، محسن. (۱۳۸۳). تفسیر نمونه (جلد اول و دوم) تهران: مرکز فرهنگی درس‌های از قرآن.

مایرز، چ. (۱۳۸۰). آموزش تفکر انتقادی، (ترجمه خدایار ابیلی)، تهران: انتشارات سمت.

محدث، سیدجلال الدین: فهرست موضوعی غرر و دررآمدی.

مکارم شیرازی، ناصر. (۱۳۷۴). تفسیر نمونه. تهران: دارالکتب الاسلامیه.

میرکمالی، سیدمحمد. (۱۳۸۰). روابط انسانی در آموزشگاه. تهران: نشر سطرون.

واثقی، قاسم. (۱۳۸۴). مدیریت اسلامی، چاپ دوم، قم: انتشارات زمزم هدایت.

هنس، ا. مارک. (۱۳۷۰). مدیریت آموزشی و رفتار سازمانی. ترجمه دکتر محمدعلی نائلی.

ج) لاتین

Abu Dawud. (1996). Sunan in Winalim. Silver Springs, MD: ISL Software Corporation, release 4.

Afzalur, Rahman. (1990). In Muhammad as a Military Leader. Lahore, Pakistan: Islamic Publication, p.67.

Al "Awani, Tahir Jabir. (1993). The Ethics of Disagreement in Islam. Herndon, VA :International Institute of Islamic Thought.

Al Buraey, Muhammad. (1985). Administrative Development: An Islamic Perspective . London , UK:KPI.

Al Habshi, Syed Othman. (1987). "Development of Islamic Managerial and Administrative practices: A Historical Perspective." In Seminar on Islamic training Institute. Malaysia , Kuala Lumpur.

Al Hilali, Muhammad taqi-ud and Khan, Muhammad Muhsin. (1989). The Interpretation of the Meanings of the Noble Qur'an :A Summarized Version of AL Tabari, AL Qurtubi, and Ibn Kathir with Comments from Sahih Al Bukhari. Translation. Lahore, Pakistan: Kazi Publications.

- Al Suyuti, Jalal al Din. (1996). The History of the Khalifahs Who Took the Right Way. Translation of tarikh al Khulafa by Abdassamad Clarke. London: Ta-Ha Publishers.
- Alik, Abdullah Yusuf. (1989). The Holy Qur'an :Text , translation and Commentary. Belville, MD :Amana Corporation.
- Altalib, Hisham. (1993). Training guide for Islamic Workers. Herndon, VA:IIIT and IIFSO.
- Asad, M.(1985). The Principles of State and Government in Islam. GBibraltrar:Dar Al Andalus.
- Barboza, S. (1994). American Jihad: Islam after Malcolm X. New York : Doubleday.
- Bazerman, Max, Beekun, Rafik and Schoolman, David. (1982)."Performance Evaluation in a Dynamic Context: A Laboratory Study of the impact of a Prior Commitment to the rate. "Journal of Applied Psychology, 67: 873-76.
- Beekun, Rafik. (1997). Islamic Business Ethics. Herndon, VA:IIIT.
- Behzadnia, A. A. and Denny, S. To the Commander in Chief from Iman Ali to Malik -E-Ashter.
- Bennis, Warren . (1988). Fortune January.
- Bolman, Lee G. and Deal , Terrence E. (1997). Reframing Organizations: Artistry, Choice and Leadership . San Francisco, CA: Jossey Bass.
- Conger, J. A. (1990). The Dark Dide of Leadership , Organizational Dynamics. New York , NY: American Management Association. Autumn.
- Davis, K. (1967). Human relations at work: The Dynamics of Organizational Behavior . New York . NY: McGraw-Hill.
- Davis, Keith .(1953). Management Communication and the Graphivaine. Harvard Business Review. 31,no 5.
- Engel, Herbert.M. (1990). How to Delegate: A Guide to Getting Things Done. Houston, TX.
- Faqih, I. (1988). Glimpses of Islamic History. Delhi, Inida, India :Adam Publishers and Distributors.

- Fiedler, F. E. (1967). *A theory of Leadership effectiveness*. New York, NY:McGraw-Hill.
- Finch, Raymond C. (1997). *Emerging threats a face of future Battle Chechen fighter Shamil Basayev*. U.S. Army, foreign Military Studies Office, fort Leavenworth, KS.
- Fisher, J. and Cole, K. (1993). *Leadership and Management of volunteer Programs*. San Francisco: Jossey-Bass.
- French, J. R. P. and Raven, B. (1959). *The Bases of Social Power*. In Dorwin Cartwright (ed.), *Studies in Social Power*. Ann Arbor, Mich.: University of Michigan, PP. 150-167.
- Gersick, C. J. G. (1988). *Time and Transition in Work Teams: Toward a New Model of group Development*. *Academy of Management Review*, March: 9-41.
- Gibson, J. L., Ivancevich, J. M. and Donnelly, J. H. (1994). *Organizations: Behavior, Structure and Processes*. Burr ridge, Ill:Irwin.
- Greene, C. N. (1975). *The Reciprocal Nature of Influence between Leader and Subordinate*. *Journal of Applied Psychology*, 60: 187-193.
- Greenleaf, Robert. (1970). *The Servant as Leader*. Indianapolis, IN: Greenleaf Center for Servant-Leadership.
- Hamid, AbulWahid . (1995). *Companions of the Prophet*. Leicester, UK: MELS, Volumes 1 and 2.
- Haykal, M. H. (1976). *The life of Muhammad (saw)*. Indianapolis: IN, American trust Publications.
- Hellriegel, Don and Slocum, John. (1992). *Management*. Reading, Mass: Addison-Wesley.
- Hersey, P. and Blanchard, K. H. (1988). *Management of Organizational Behavior*, 5th edition. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Hinkin, Timothy R. and Schriesheim, Chester . (1988). *Power and Influence: The View from Below*. *Personnel*, May: 47-50.
- Hollander, E. P. (1978). *Leadership Dyamics*. New York, NY:Free Press.

- Jabnoun, Naceur.(1994).Islam and Management. Kuala Lumpur, Malaysia: Institute Kajian Dasar (IKD).
- Khan, Muhammad W.(1998).Prophetic Principles of Success. Minaret Septmer:8-9.
- Koontz, Harold and Others .(1988). Management. 8th ed. New Yourk: McGraw- Hill, inc.
- Kouzes, J.and Posner,B.(1995).The Leadership Challenge: How to Get Extraordinary Things Done in Organizations. San Francisco, CA :Jossey-Bass.
- Kram, K. E.(1983). Phases of the Mentor Relationship. Academy of Management Journal ,December.
- Lings, Martin.(1983).Muhammad: His Life Based on the Earliest Sources. Rochester, VT: Inner Traditions International.
- Marzano,R.J,etal.(1988): Dimensions of Thinking, virginia. Association for Supervision and Curriculum Development, P.18.
- Maudoodi, Sayyid, Abu A la.(1991). The Islamic Movement: Dynamics of Values, Power and change. Edited by Khurram Murad. Leicester,UK : The Islamic Foundation.
- McCall, Jr., M.(1987). Power, Influence, and Authority: The Hazards of Carrying a Sword .Technical Report. Greensboro, C: Center for Creative Leadership.
- McClelland , D. (1961). The Achieving Society. Princeton, NJ: Van Nostrand.
- Mishkat al Masabih ,Islamic Scholar Software .(1996). South Africa: Johannesburg.
- Murad, Khurram .(1996). Da'wah among Non -Muslims in the West. Leicester, UK : The Islamic foundation.
- Murad, Khurram. (1981). Islamic Movement in the West. Leicester,UK : The Islamic foundation.
- Murad, Khurram .(1996). Islamic Movement Theory and Practice: Accurse for Those Striving for Islamic Change in the West. Young Muslims, Leicester, United Kingdom, Talk 9.

- Nhavandi, A. (1997). *The Art and Science of Leadership*. Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.
- Par Excellence Computers. (1996). *Prominent Muslims, Islamic Scholar Software*. South Africa: Johannesburg.
- Pickthall, Muhammad Marmaduke. *The Meaning of the Glorious Qur'an: Text and explanatory Translation*.
- Poston, Larry. (1992). *Islamic da'wah in the west*. New York: Oxford University Press.
- Rahman, Afzalur. (1990). *Muhammad as a Military Leader*. Lahore, Pakistan: Islamic Publications.
- Rafik L. Beekun. Jamal, Badawi. (1999). *Leadership: An Islamic Perspective*. Amana Publication. First ed.
- Robbins, S. (1991). *Management*, 3rd ed, Prentice-Hall.
- Safi, Louay. (1995). *Leadership and Subordination: An Islamic Perspective*. *American Journal of Islamic Social Sciences*, Summer, vol.12, 2: 204-223.
- Sahih Bukhari. *Islamic Scholar Software*. (1996). Johannesburg, South Africa: Par Excellence Computers.
- Schein, E.H. (1997). *Organizational Culture and Leadership*. 2nd edition. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Schriesheim, C.A., Tolliver, J. M. and Behling, O.C. (1978). *Leadership theory: Some Implications for Managers* MSU Topics, Summer(26):35.
- Senge, Peter. (1995). *The Fifth Discipline*. New York: Currency Doubleday.
- Specter, Michael. (1996). *How Chechens Surprised Russian Foes to Recapture Capital*. *The New York Times*, August 18.
- Steinmetz, Lawrence L. (1976). *How Art and Skill of Delegation*. Reading, Mass: Addison-Wesley.
- Stogdill, R. M. (1974). *Handbook of Leadership: A survey of Theory and Research*. New York: Free press.
- Stoner, James. (1978). *Management*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, P. 441.

- Terry, George R .(1977). Pirinciples of Management, 7th ed. Homewood, Ill: Richard D. Irwin.
- Thornpson, A and Strickland,A.(1993).Strategic Management: Concepts and Cases. Ill: Burr Ridge.
- Umar-ud-din, Muhammad.(1991). The Ethical Philosophy of al Ghazzali. Lahore, Pakistan: Sh . Muhammad Ashraf.
- Weick, K. (1979). The social Psychology of Organizing . Reading, Mass: Addison-Wesley.
- Wilkinson, H. (1993). Influencing People in Organizations .Fort worth: the Dryden Press.
- Winalim . (1996).Silver Springs, MD:ISL Software, Release 4.

Organizational
Leadership and management
In
Islamic
Perspective

Compiled and Translated by
Mohammad Najafi, Ph.D.
Faculty Member of Islamic University
Hadi Hakim Shafiqi, M.A.
Feyman Yarmochammadzadeh, A. Ph.D.

